

تأثیر تورم بر شاخص های حکمرانی در ایران با بهره گیری از الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت (رویکرد NARDL)

مزگان کریم زاده^۱

منیره دیزجی^{۲*} (نویسنده مسئول)

محمد رضا رضا ناهیدی^۳

-
- ^۱. دانشجوی دکتری اقتصاد، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران، mojgan.karimzadeh@iau.ir و mojgankarimzadeh1@gmail.com
1. PhD student in Economics, Faculty of Management, Economics and Accounting, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz, Iran, mojgan.karimzadeh@iau.ir و Mojgankarimadeh1@gmail.com
- ^۲. نویسنده مسئول، دانشیار، گروه اقتصاد، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران، ۰۹۱۴۴۰۳۷۱۳۷ و dizaji@iau.ac.ir و dr.dizaji@gmail.com
2. Responsible author, Associate Professor, Department of Economics, Faculty of Management, Economics and Accounting, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz. dizaji@iau.ac.ir, dr.dizaji@gmail.com
- ^۳ استادیار، گروه اقتصاد، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران، 09143172198 و nahidi@iaut.ac.ir
3. Assistant Professor, Department of Economics, Faculty of Management, Economics and Accounting, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz, Iran. nahidi@iaut.ac.ir

چکیده

تورم به عنوان یکی از متغیرهای کلان اقتصادی، همواره در برنامه‌ریزی‌های اقتصادی بطور ویژه مورد توجه قرار می‌گیرد. انقلاب اسلامی که به ایجاد حکومتی اسلامی در ایران منجر شد، در عرصه‌های خارجی نیز مانند سایر عرصه‌ها، تحولی ریشه‌ای به همراه آورد. الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت نقشه جامعی برای حرکت در مسیر تعالی است و از این رو الگوی پیشرفت باید کاملاً منطبق بر محیط آینده باشد تا بتواند از ناهموازی‌های آینده عبور کند و اثر گذار باشد. یکی از عواملی که می‌تواند بطور ویژه، کنترل کننده و کاهش دهنده تورم باشد، متغیر شاخص نهادی حکمرانی است که از طریق راه‌هایی مانند ایجاد ثبات در اجرای قوانین، ایجاد اطمینان خاطر در میان فعالان اقتصادی، کاهش فساد باعث کاهش تورم می‌شود. بنابراین استفاده از الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با لحاظ شاخص‌های حکمرانی برای برقراری یک جامعه اسلامی ضروری می‌باشد. در این پژوهش به منظور آزمون و بررسی تاثیر تورم بر شاخص‌های حکمرانی در ایران با بهره‌گیری از الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت (رویکرد nardl) در بازه زمانی ۱۴۰۰-۱۳۷۵ به صورت فصلی از مدل الگوی خود رگرسیون با وقفه‌های توزیعی غیرخطی NARDL استفاده شده است. نتایج نشان‌دهنده آن است که شوک‌های مثبت و منفی نرخ ارز تاثیر مثبت بر تورم دارد و شوک‌های مثبت و منفی تولید ناخالص داخلی تاثیر منفی بر تورم و شوک مثبت شاخص حکمرانی تاثیر منفی و شوک منفی تاثیر مثبت بر تورم دارد.

کلید واژه‌ها: پیشرفت، تورم، شاخص حکمرانی، رویکرد NARDL، الگوی اسلامی ایرانی

طبقه بندی JEL: A13, C29, E31, I25, O39

موضوع پیشرفت کشور از اهدافی است که همه دولت‌ها به دنبال دستیابی و تحقق آن هستند. بنابراین، رسیدن به این پیشرفت و رشد در زمینه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، علمی و سیاسی نیازمند برنامه‌ریزی بلندمدت است که لازمه آن داشتن الگوی مناسب است. در سال ۱۳۸۵، رهبر انقلاب طراحی و تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت را به عنوان یک ضرورت برای کشور مطرح نمودند. ناکارآمدی الگوهای توسعه غربی و نیاز کشور برای رشد، توسعه و پیشرفت از دلایل طرح این موضوع می باشد. در مورد ویژگی این الگو باید بیان کرد که الگوی پیشرفت ظرفی دارد و آن اسلامی و ایرانی بودن آن است. این ظرف اسلامی و ایرانی از هم جدا نیست. اسلام به ایرانی هویت بخشید و ایرانی نیز موجبات گسترش اسلام را فراهم نمود. این الگو از سوی متفکران ایرانی مسلمان شکل گرفت و الگویی کاملاً بومی است (اسمعیلی گیوی و همکاران، ۱۳۹۷). در این میان پیشرفت اسلامی مستلزم استفاده بهینه از منابع و نهاده‌های تولید جهت حداکثرسازی بهره‌وری اقتصاد و افزایش تولید است. بدین‌سان الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، منطبق بر مضمون عملیات عدالت اقتصادی در موقعیت مکانی کشور ایران خواهد بود و در نهایت، تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت را می‌توان مترادف با طراحی وضعیت رویکرد اقتصادی عادلانه ایران اسلامی دانست. الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با ارائه چارچوب نظری جدید برای شناسایی و حل مشکلات کشور به طور عام و مشکلات اقتصادی به طور خاص، چشم‌انداز نوین را در برابر تحقیقات علمی گشوده است. اگرچه جدید بودن این چشم‌انداز زمینه گمانه‌زنی و نظریه‌پردازی درباره ماهیت و محتوای این الگو را فراهم می‌کند، تلاش‌های متعددی توسط اندیشمندان مختلف با زمینه‌های علمی متفاوت انجام گرفته است (زریباف و همکاران، ۱۳۹۷). نیاز جامعه انسانی به نظم اجتماعی و ساختار حکومت و قدرت سیاسی از عناصر بدیهی نزد محققین است و جوامع بشری هیچ‌گاه از نهاد حکومت و مدیریت سیاسی و اجتماعی خالی نبوده‌اند. برای این امر، شیوه‌ها و مدل‌های مختلفی برای بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و توانمندی‌ها ارائه شده است. حکمرانی معمولاً واژگانی چون اداره مدیریت، برنامه‌ریزی و توسعه، سبک‌های گوناگونی از شیوه‌های راهبردی منابع ملی را مدنظر قرار می‌دهد؛ از این رو می‌توان گفت، حکمرانی ابزار اصلی در توسعه به شمار می‌رود (پور عزت، ۱۴۰۰). طبق مطالعات قبلی صورت گرفته تأثیر الگوی اسلامی ایرانی پیشرفته رویکرد اقتصادی به صورت کامل و شفاف تبیین نشده است. این پژوهش با انطباق شاخص های حکمرانی بر معیار های اصلی الگوی ایرانی اسلامی پیشرفت به صورت کمی و کیفی و رابطه دقیق آن بر اثربخشی روی رویکرد اقتصادی متمرکز شده است که در نوبه خود جنبه نوآورانه و جدیدی می باشد. از نظر کاربردی، خروجی این مطالعه و تحقیق می تواند به شکل کاربردی و عملی مورد استفاده سازمان های تصمیم گیری کلان کشوری و لشکری در راستای تحقیق اهداف بلندمدت نظام و تحقیق تمدن اسلامی با تأکید مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی با محوریت الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت قرار گیرد.

تورم به عنوان یکی از متغیرهای اقتصادی در دنیای کنونی، همواره باعث نگرانی دولت‌مردان و صاحب‌نظران اقتصادی بوده است. تورم در نتیجه عوامل متعدد و متنوع دولتی و غیردولتی، ساختاری و غیرساختاری بروز می‌نماید و در پی بروز آن، اقتصاد درگیر مشکلات فراوانی می‌گردد. لذا شناخت عوامل موثر در بروز تورم و راهکارهای مقابله با آن نه تنها منجر به گسترش و بسط عدالت اجتماعی در جامعه می‌گردد، بلکه گامی مهم در جهت ثبات اقتصادی و ایجاد شرایط مناسب برای رشد اقتصادی مستمر محسوب می‌شود. تورم

پدیده ای است که به شدت تحت تاثیر فضای اقتصادی و اجتماعی و سیاسی کشور قرار دارد. لذا بهبود شرایط کلی جامعه جهت کنترل تورم امری ضروری است. حکمرانی به معنای هدایت کردن یا اداره کردن است.

از جمله شاخص‌های نهادی که عموماً شرایط کلی حاکم بر جامعه را مشخص می‌نماید، شاخص نهادی حکمرانی است. هدف این مطالعه بررسی تاثیر تورم بر شاخص‌های حکمرانی در ایران با بهره‌گیری از الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت (رویکرد nardl) است. در همین راستا از شاخص‌های حکمرانی که توسط محققان بانک جهانی ارائه می‌گردد، استفاده می‌شود. این شاخص‌ها عبارت اند از: حق اظهارنظر و پاسخ‌گویی، ثبات سیاسی و عدم خشونت، اثربخشی دولت، کیفیت قوانین و مقررات، بار مالی مقررات، کنترل فساد (شاه آبادی و همکاران، ۱۳۹۶).

این تحقیق می‌تواند چشم‌انداز پیشرفت جمهوری اسلامی ایران را روشن کند که با نگاهی به مجموعه مطالعات انجام شده در ایران و کشورهای اسلامی و جهان غرب بر مبنای الگوهای تعیین شده و بررسی نقطه نظرها و دیدگاه‌های اسلام در مورد آن الگوها در رسیدن ایران به یک تمدن اسلامی که غایت‌نهایی آن رسیدن به جامعه‌ای پیشرفته و متعالی می‌باشد رهگشا خواهد بود. پس از تبیین اهمیت کاهش تورم و لزوم توجه به شاخص حکمرانی این سوال مطرح می‌شود که الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت چگونه با لحاظ شاخص‌های حکمرانی می‌تواند بر تورم تاثیر بگذارد؟ در همین راستا می‌توان فرضیه‌ای مبنی بر اینکه در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ بهبود شاخص حکمرانی، تورم را کاهش می‌دهد، مطرح کرد.

این مقاله به شرح ذیل سازماندهی شده است. در بخش نخست مبانی نظری و پیشینه تحقیق مرتبط با موضوع تحقیق ارائه خواهد شد و به پشتوانه این محقق استنتاجات خود را به اجمال بیان خواهد کرد. پس از آنکه در بخش دوم مروری بر مطالعات تجربی انجام گرفت، در بخش سوم اقدام به توضیح روش کار به گرفته شده خواهیم پرداخت. تجزیه و تحلیل نتایج مدل و نتیجه‌گیری و پیشنهادات به ترتیب در بخش چهارم و پنجم ارائه خواهد گردید.

۲- مبانی نظری و پیشینه تحقیق

توجه به اهمیت فرهنگ اقتصادی و رفتارسازی مطلوب در حوزه اقتصاد، مقوله ای است که در طول سالیان گذشته همواره مدنظر برنامه‌ریزان اقتصادی و اجتماعی کشورهای پیشرفته براساس دیدگاه آن‌ها از الگوی مطلوب و مادی زندگی فردی و اجتماعی قرار داشته و برای اجرایی نمودن آن سیاست‌گذاری هدفمند را در عرصه نظام آموزش و فرهنگی تدارک دیده اند (طغیانی و همکاران، ۱۳۹۱). به عقیده خامنه‌ای؛ امروزه از دید بسیاری از نخبگان و کارگزاران کشور، مدل پیشرفت صرفاً برگرفته از مدل‌های غربی بوده و اگر توسعه و پیشرفت از روی این مدل‌ها دنبال‌و تعقیب‌گردند، عواقب خطرناکی خواهد داشت (خامنه ای، ۲۵ اردیبهشت ۱۳۸۶).

در یک تعریف جامع و مبسوط، الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت را می‌توان یک نقشه راه کامل و جامع دانست که توسط متفکران ایرانی، تحت تاثیر شرایط تاریخی، فرهنگی، اقلیمی و بومی برای حرکت به سوی کمال و مادی تدوین می‌شود (قربی، ۱۳۹۲). الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت رشد مستمر سیاسی اقتصادی و فرهنگی ایران همراه با تحکیم پایه‌های معنوی و مادی است (غفاری و همکاران،

۱۴۰۰). طرح الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت توسط مقام معظم رهبری موجب توجه به ابعاد خارجی و کاربرد آن در جهان اسلام نیز شده است. اعتقاد بر این است که الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، با دیدی متفاوت از الگوهای رایج توسعه و مبنای اصول و ارزش‌های جامعه و متناسب با شرایط و امکانات و نیازهای آن، همچنین با به‌کارگیری ابتکار و تفکر اسلامی و ایرانی در کنار بهره‌گیری از محتوا و منابع غنی اسلامی و الهی، می‌تواند فرایند توسعه را در عرصه‌های گوناگون از جمله فکر، علم، زندگی و معنویت به‌صورت راهبردی در بستر نظام جمهوری اسلامی ایران، پیاده‌سازی کرد.

حکمرانی به معنی حکم‌فرمایی یا کنترل کردن با استفاده از اختیار و همچنین بودن در حکومت است. به عبارت بهتر حکم در اینجا به معنای فرمان، قاعده، نظام، تنظیم و... است و راندن به معنی اجرا، اعمال قدرت، راهبری، هدایت و... است. حکمرانی با این تعبیر، موضوعی میان‌رشته‌ای و مرکب از شاخه‌های مختلف محسوب می‌شود (عبداللهی و قناعتی، ۱۴۰۴). با توجه به گزارش کمیسیون حکمرانی جهانی (۱۹۹۵)، حکمرانی الگوی مناسبی برای اصلاحات ساختاری به‌منظور توسعه کشورهای کمک‌گیرنده می‌باشد، بنابراین در این تحقیق به منظور کمی کردن الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت از شاخص‌های حکمرانی استفاده می‌شود. شاخص حکمرانی از دید بانک جهانی رابطه بین عملکرد حکومت و رضایت از زندگی را اندازه‌گیری می‌کند. این شاخص نشان می‌دهد چگونه نوع حکومت یک کشور، به طور مستقیم بر کیفیت زندگی شهروندانش تاثیر می‌گذارد (فدایی و همکاران، ۱۳۹۶). حاکمیت در این زمینه می‌تواند برای همکاری، حکمرانی بین‌المللی، ملی یا محلی و نیز تعاملات بین دیگر بخش‌های جامعه اعمال شود. لذا مفهوم حکمرانی به عنوان الگویی برای مقایسه اقتصادهای ناکارآمد یا نهادهای سیاسی با اقتصادها و نهادهای سیاسی مناسب مطرح می‌شود. به طور کلی می‌توان گفت حکمرانی، تمرین مدیریت منابع یک کشور، برای رسیدن به اهداف تعیین شده می‌باشد. در پژوهش‌های ایرانی که با رویکردی بومی در باز تعریف این مفهوم داشته‌اند، بر این باورند که بنیان‌های مفهومی حکمرانی مقتبس از الگوی حکمرانی کشورهای غربی با الگوی حکومتی لیبرال دموکراسی است و این کشورها با استفاده از قدرت نهادی خود درصدد جهانی‌سازی این اصول هستند؛ لذا ایده طرح‌ریزی یک الگوی جامع از حکمرانی در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به تدوین «سند پایه الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت» منجر شد. درواقع، از دیدگاه طرفداران این الگو، اسلام با برخورداری از ظرفیت نظام‌سازی این امکان را می‌دهد تا با تکیه بر منابع معرفتی خود در کنار بهره‌گیری از تجربیات بشری، الگویی متناسب با ویژگی‌های بومی کشور طراحی و اجرا گردد (محمودی کیا، ۱۴۰۱). بانک جهانی شاخص حاکمیت جهانی که یک مجموعه داده حقیقی است و از خلاصه‌ای از نظرات در مورد کیفیت حکمرانی ارائه شده توسط تعداد زیادی از پاسخ‌دهندگان نظرسنجی براساس شش شاخص تعریف شده شامل: حق اظهار نظر و پاسخ‌گویی، ثبات سیاسی و عدم خشونت، کارایی و اثربخشی دولت، کیفیت قوانین و مقررات، حاکمیت قانون، کنترل فساد تعریف می‌نماید. این داده‌ها از تعدادی از موسسات نظرسنجی، اندیشکده‌ها، سازمان‌های غیردولتی سازمان‌های بین‌المللی و شرکت‌های بخش خصوصی جمع‌آوری می‌گردد (وقفی، ۱۳۹۹).

حق اظهار نظر و پاسخ‌گویی^۱ بدین مفهوم که مردم بتوانند دولت را در برابر آنچه بر مردم تاثیر می‌گذارند مورد سؤال و بازخواست قرار دهد. این شاخص بیانگر مفهوم‌هایی مانند حقوق سیاسی، آزادی بیان و تجمعات سیاسی و اجتماعی، آزادی مطبوعات، میزان نمایندگی حاکمان از طبقه‌های اجتماعی، فرآیندهای سیاسی در برگزاری انتخابات و... است. شاخص ثبات سیاسی و عدم خشونت^۲ به میزان ثبات رژیم حاکم و رهبران آن، درجه احتمال تداوم حیات مؤثر دولت و تداوم سیاست‌های جاری در صورت مرگ و میر یا تغییر رهبران و دولت‌مردان فعلی می‌پردازد.

^۱ Voice and accountability

^۲ Political stability and absence of violence

کارایی و اثربخشی دولت^۱ بیانگر کارآمدی دولت در انجام وظایف محوله که شامل تحولات ذهنی همچون کیفیت تهیه و تدارک خدمات عمومی یا کیفیت نظام اداری، صلاحیت و شایستگی کارگزاران و استقلال خدمات همگانی از فشارهای سیاسی می‌باشد. شاخص بار مالی مقررات^۲ بر روی سیاست‌های ناسازگار با بازار تمرکز دارد؛ سیاست‌هایی از قبیل کنترل قیمت‌ها، عدم نظارت کافی بر سیستم بانکی و همچنین هزینه وضع قوانین برای محدودیت بیش از اندازه تجارت خارجی. حاکمیت قانون^۳ میزان احترام علمی که دولت‌مردان شهروندان یک کشور برای نهادهایی قائل هستند که با هدف وضع و اجرای قانون و حل اختلاف ایجاد شده است. کنترل فساد^۴ استفاده از قدرت و امکانات عمومی در جهت منافع شخصی است. این شاخص مفهوم‌هایی مانند فساد در میان مقامات رسمی، اثربخشی تدبیرهای ضدفساد، تاثیر آن بر جذب سرمایه‌های خارجی، پرداخت اضافی یا رشوه برای گرفتن مجوزهای اقتصادی و ... را اندازه‌گیری می‌کنند (صمیمی، ۱۳۸۴).

تورم به لحاظ مفهومی، از نظر اقتصاد اشاره به افزایش سطح عمومی تولید پول، درآمدهای پولی و یا قیمت دارد. تورم به معنی افزایش غیرمتناسب سطح عمومی قیمت در نظر گرفته می‌شود. تورم، روند فزاینده و نامنظم افزایش قیمت‌ها در اقتصاد است (بانک مرکزی، ۱۴۰۰). تورم همیشه یکی از دغدغه‌های سیاست‌گذاران بوده است؛ زیرا تورم یکی از عوامل اثرگذار بر توزیع نابرابر درآمد و ثروت به نفع ثروتمندان و باعث بی‌ثباتی و ایجاد عدم اطمینان در اقتصاد کلان می‌شود و با کاهش افق سرمایه‌گذاری باعث کاهش رشد اقتصادی می‌شود. همچنین، با ایجاد نااطمینانی نسبت به آینده و پیش‌بینی ناپذیری ارزش مقادیر آتی، اخذ تصمیم‌های بلندمدت مانند پس‌انداز، سرمایه‌گذاری، کار را با مشکل مواجه می‌کند و با افزایش احتمال اشتباه در برآورد نرخ تورم آتی موجب ضرر و زیان خانوارها و بنگاه‌های اقتصادی می‌شود (Romer, 2012). بنابراین شناخت عوامل موثر بر تورم و راه‌کارهای کاهش آن می‌تواند منجر به گسترش عدالت اجتماعی و ثبات در اقتصاد در سطح کلان شود. براساس نظریه‌های اقتصادی عوامل اثرگذار بر تورم را می‌توان به سه دسته تقسیم کرد: تورم ناشی از فشار تقاضا که در نتیجه بکارگیری سیاست‌های پولی و مالی انبساطی است. تورم ناشی از فشار هزینه در نتیجه شوک‌های طرف عرضه، افزایش هزینه دستمزد و سایر نهاده‌های تولید، کاهش بهره‌وری و سیاست‌های مالیاتی ناکارآمد در بخش تولید، افزایش نرخ ارز و تورم وارداتی است. تورم ساختاری ناشی از رشد نامتوازن بخش‌های اقتصادی، بازارهای غیررقابتی، وابستگی درآمدهای دولت به درآمدهای نفتی، محدودیت‌های موجود در عرضه نهاده‌های تولیدی و محدودیت‌ها در تجارت خارجی است (ایزدخواستی و همکاران، ۱۴۰۱). در ادبیات نظری دلایل اقتصادی، سیاسی و اجتماعی در تشریح بروز تورم بیان شده است. بر اساس نظریه‌های اقتصادی عوامل اثرگذار بر تورم را می‌توان به سه دسته تقسیم کرد:

الف) تورم ناشی از فشار تقاضا: که ناشی از بکارگیری سیاست‌های پولی و مالی انبساطی است. در نظریه‌های پولی استدلال می‌شود که رشد عرضه پول بیش از رشد تقاضای پول واقعی علت اصلی تورم است. از آنجایی که عرضه پول ارتباط نزدیکی با سیاست پولی

¹ Government Effectiveness

² Regulatory quality

³ Rule of law

⁴ Control of corruption

دارد، تورم پایدار منعکس کننده انتخاب بکارگیری سیاست رشد بیش از حد پول است. همچنین، اعمال سیاست‌های انبساطی مالی در زمان افزایش درآمدهای ارزی و تامین کسری بودجه ایجاد شده ناشی از کمبود منابع ارزی توسط بانک مرکزی باعث افزایش پایه پولی و در نهایت تورم خواهد شد. در رویکرد کینزین‌ها در اقتصاد کلان همواره بر تاثیر افزایش تقاضای کل بر تورم تاکید کرده‌اند. در این رویکرد اعتقاد بر این است که در شرایط اشتغال کامل، اجرای سیاست‌های انبساطی موجب پیشی گرفتن تقاضای کل بر عرضه کل و باعث افزایش تورم در اقتصاد می‌شود (Shakeri and et al., 2019). بنابراین، وقتی تقاضای کل بالفعل در جامعه نسبت به عرضه کل در حالت اشتغال کامل، فزونی می‌یابد، می‌توان گفت که اقتصاد دچار تورم ناشی از فشار تقاضا شده است. سیاست‌های مالی انبساطی همچون، افزایش مخارج دولت، کاهش نرخ مالیات بر درآمد و کسری بودجه دولت و افزایش عرضه پول را می‌توان از عوامل موثر بر این نوع تورم دانست.

ب) تورم ناشی از فشار هزینه: که در نتیجه شوک‌های طرف عرضه، افزایش هزینه دستمزد و سایر نهاده‌های تولید، افزایش قیمت حامل‌های انرژی و کاهش بهره‌وری و سیاست‌های مالیاتی ناکارآمد در بخش تولید، افزایش نرخ ارز و تورم وارداتی است. در این نظریه بر خلاف مکتب کینزین‌ها و مکتب پولیون که فزونی تقاضای کل نسبت به عرضه کل در شرایط اشتغال کامل را منشا تورم می‌دانند، افزایش مداوم هزینه‌های تولید و کاهش عرضه کل، علت اصلی افزایش قیمت‌ها عنوان می‌شود.

پ) تورم ساختاری: که ناشی از رشد متوازن بخش‌های مختلف اقتصادی، بازارهای غیررقابتی، وابستگی درآمدهای تولیدی و محدودیت‌ها در تجارت خارجی است. فرآیند صنعتی شدن و توسعه، تقاضا برای کالاهای تجاری را افزایش می‌دهد؛ اما به دلیل تنگناهای موجود در این بخش، امکان افزایش متناسب تولید وجود نداشته و باعث افزایش قیمت نسبی محصولات مربوطه می‌شود. همچنین، ساختار نامناسب اداری و بروکراسی شدید و ناطمینانی‌های سیاسی و اقتصادی نیز در نتیجه بکارگیری سیاست‌های ناکارآمد در اقتصاد منجر به افزایش نرخ تورم خواهد شد (Sadeghi and et al., 2019).

در حوزه آسیب‌های اجتماعی، بخش مهمی از توانمندی‌ها و ظرفیت‌ها برای حل آسیب‌های اجتماعی از جانب مردم و بخش خصوصی تامین می‌شود. دولت نیز در این میان دارای سهم و نقش است و نظام حکومتی به تنظیم روابط بین بخش دولتی، بخش خصوصی و بخش غیرانتفاعی منجر خواهد شد. در عرصه‌های مختلف اجتماعی نیازمند الگویی برای هدایت و سازماندهی هستیم (مسعودی پور، ۱۴۰۴). بنابراین رابطه بین شاخص حکمرانی و تورم با تاثیرپذیری از الگوی اسلامی ایران پیشرفت می‌تواند به شکل کاربردی و عملی مورد استفاده سازمان‌های تصمیم‌گیری کلان کشوری و لشکری در راستای تحقیق اهداف بلندمدت نظام و تحقیق تمدن اسلامی با تاکید مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی قرار گیرد.

در اینجا به خلاصه‌ای از مطالعات داخلی و خارجی انجام شده در زمینه موضوع تحقیق اشاره می‌شود: مرشدی‌زاده (۱۳۹۶)، در پژوهشی با استفاده از روش توصیفی به بررسی حکمرانی خوب و حکمرانی مطلوب در تمدن نوین اسلامی پرداخته است. نتایج حاکی از آن است که در نگاه نخست مفاهیم و اجزای مندرج در نظریه حکمرانی خوب، تضاد و تعارض با ارزش های جمهوری اسلامی ندارد و می‌توان از آن برای ایجاد نظامی کارآمدتر و سالم‌تر بهره گرفت.

منتظری و همکاران (۱۳۹۷)، با رویکردی کیفی با استراتژی مفهوم‌سازی داده بنیاد به بررسی شاخص‌های حکمرانی خوب از دیدگاه حضرت علی (ع) پرداختند و با مقایسه حکمرانی کریمه و الگوهای رایج حکمرانی خوب به این نتیجه می‌رسد که رفتار فاضله به عنوان الگوی حکمرانی خوب از دیدگاه نهج‌البلاغه است.

احمدی شادمهری و همکاران (۱۳۹۷)، در مقاله‌ای رابطه بلندمدت بین حکمرانی و رکود تورمی را با استفاده از فرآیند خود توضیح برداری با وقفه‌های گسترده ARDL مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج حاصل از مدل نشان می‌دهد که وجود رابطه همجمعی معنی داری بین متغیرهای مدل برقرار است و در کوتاه‌مدت و بلندمدت، متغیر فساد در دولت رابطه مستقیم و حاکمیت قانون نظم و قانون رابطه معکوس با رکود تورمی در اقتصاد دارد.

یزدان‌بخش و محمدی (۱۳۹۸)، به بررسی شاخص‌های اقتصادی پیشرفت شهری با تاکید بر الگوی اسلامی ایرانی پرداختند. آن‌ها داده‌ها را از بین مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی توسعه شهرهای جهانی و متون و مقالات مربوط به شهرهای اسلامی استخراج کرده و سپس با استفاده از روش تحلیل محتوا مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی با تاکید بر الگوی اسلامی ایرانی را معرفی کرده‌اند. شاخص‌های بدست آمده از روش AHP به ترتیب اولویت عبارت‌اند از: عدالت اقتصادی، سلامت اقتصادی، فرهنگ کار و اشتغال، تولید، رفاه عمومی، الگوی مصرف، گسترش آبادانی، وضعیت مالی شهر، مالکیت و وضعیت مسکن.

اجاقی و فیروزآبادی (۱۳۹۹)، در مقاله‌ای به طراحی الگوی پیشرفت و توسعه متناسب با جامعه اسلامی ایران به شناسایی مؤلفه‌های تاثیرگذار هم‌چون شاخص سیاسی، شاخص اقتصادی، شاخص اجتماعی و فرهنگی، توسعه انسانی، زیست‌محیطی و علم و فناوری پرداختند. آن‌ها از روش تحلیلی-توصیفی با استفاده از روش کتابخانه‌ای در چارچوب رویکرد تحلیلی-توصیفی به جمع‌آوری اطلاعات پرداخته و با توجه به بیانات مقام رهبری شاخص‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در ۶ حوزه به صورت شاخص‌های سیاسی، اقتصادی، علم و فناوری، زیست محیطی، توسعه انسانی و شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی طبقه‌بندی گردیده است.

قجری و همکاران (۱۴۰۰)، تفاوت میان دو الگوی شناخته شده حکمرانی در جهان امروز؛ یعنی مدل حکمرانی اسلامی و مدل حکمرانی خوب را مورد بررسی قرار داده‌اند. این مطالعه با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی انجام شد. در نهایت بر اساس نتایج بدست آمده، مدل حکمرانی اسلامی رو به سوی پیشرفت و تعالی مادی و معنوی انسان در قلمروی حاکمیت خداوند دارد، اما حکمرانی خوب هدف‌گذاری خود را مبنی بر شاخص‌های توسعه اقتصادی-اجتماعی در ادبیات نظری مدرن قرار داده است.

خانی هولاری و همکاران^۱ (۲۰۱۴)، به بررسی تعیین‌کننده‌های پول و غیر پولی تورم در ایران طی بازه ۱۹۵۹ تا ۲۰۱۰ پرداخته‌اند. از جمله تعیین‌کننده‌های غیرپولی مورد بررسی در این مطالعه می‌توان به بی‌ثباتی سیاسی و شاخص‌های حکمرانی اشاره نمود. نتایج مطالعه حاکی از ارتباط مثبت متغیرهای بی‌ثباتی سیاسی و حکمرانی با نرخ تورم در ایران است.

شاه‌آبادی و همکاران^۲ (۲۰۱۷)، در مقاله پژوهشی با بررسی تاثیر شاخص حکمرانی بر تورم در کشورهای منتخب G77 با استفاده از مدل ترکیبی استخراج شده از روش‌های اقتصاد سنجی اثبات کرده‌اند که شاخص نهادی حکمرانی در کشورهای منتخب عضو جنبش عدم تعهد بر نرخ تورم تاثیر منفی و معنی‌دار دارد. همچنین تاثیر متغیرهای تورم‌انتظاری، تفاوت نرخ رشد نقدینگی با نرخ رشد اقتصادی و متغیر ثروت‌های طبیعی بر نرخ تورم مثبت و معنی‌دار است. تاثیر اثرات متقابل متغیرهای شاخص نهادی حکمرانی و ثروت‌های طبیعی نیز بر نرخ تورم مثبت و معنی‌دار است.

^۱ Khani Hoolari and et al

^۲ Shahabadi and et al

میرخلیلی و همکاران^۱ (۲۰۲۰)، به مطالعه تبیین الگوی توسعه سیاسی با تاکید بر شاخص‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی پرداختند. بر اساس یافته‌های تحقیق مولفه‌های اقتدار درونی، آرمان‌ها و ارزش‌های اسلامی، چشم‌انداز اداری و سازمانی، ابتنا و عدالت و معنویت و ابعاد فردی به عنوان مولفه‌های تبیین کننده الگوی اسلامی سیاسی پیشرفت، بیش از سایر مولفه‌ها مورد تاکید قرار گرفت.

تشنیزی و همکاران^۲ (۲۰۲۲)، با بررسی تاثیر شاخص‌های حکمرانی خوب بر میزان تورم (مطالعه بین کشوری) با استفاده از داده‌های مربوطه و استخراج آن‌ها از منابع معتبر علمی نظیر بانک جهانی و با استفاده از مدل داده‌های ترکیبی اثبات کرده‌اند که شاخص‌های حاکمیت قانون، ثبات سیاسی، اثربخشی دولت، حق اظهارنظر و پاسخ‌گویی و کنترل فساد دارای تاثیر منفی و معنی‌دار و شاخص کیفیت قوانین و مقررات دارای تاثیر مثبت و معنی‌دار بر نرخ تورم می‌باشد.

با توجه به مطالعات انجام گرفته می‌توان اشاره نمود که در این تحقیقات به صورت نظری و تجربی به ارتباط بین شاخص‌های حکمرانی و تورم و الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت به‌طور جداگانه پرداخته شده است. با عنایت به اینکه موضوع پژوهش حاضر در سال‌های اخیر بیشتر مورد توجه قرار گرفته و یک موضوع جدید و بکری می‌باشد لذا پژوهشگر با توجه به کمبود داده‌ها به صورت کلی نتایج مطالعات مذکور را مقایسه می‌کند لذا لازم به ذکر است که منظور از کمبود داده‌ها که بیان شده است در مورد الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت می‌باشد که هیچ گونه داده‌ای در اختیار نیست و به صورت توصیفی و تحلیلی به آن پرداخته می‌شود و به دلیل اینکه شاخص‌های حکمرانی برگرفته از بانک جهانی در بازه زمانی بیان شده در دسترس بوده است، نتایج مطالعات فوق‌الذکر نشان‌دهنده ارتباط مثبت بی‌ثباتی سیاسی و کیفیت قوانین و مقررات و ارتباط منفی کنترل فساد و حق اظهارنظر و پاسخ‌گویی بر تورم می‌باشد، بنابراین بهره‌گیری از الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و اجرای سیاست‌ها و راهبردهای حکمرانی در فرآیند رشد و کاهش تورم کشورها تاثیرگذار خواهد بود.

۳-روش پژوهش

هدف از این مطالعه تاثیر تورم بر شاخص‌های حکمرانی در ایران با بهره‌گیری از الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت (رویکرد NARDL) می‌باشد. در ابتدا با استفاده از آزمون مانایی دیکی فولر تعمیم‌یافته به بررسی مباحث اقتصادسنجی پرداخته، سپس تکنیک اقتصادسنجی غیرخطی الگوی خود توضیح‌برداری با وقفه‌های گسترده (NARDL) مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند. در ادامه مدل مورد بررسی معرفی شده و نتایج تخمین، مورد بررسی و تفسیر قرار می‌گیرند. متداول‌ترین روش برای بررسی مانایی داده‌ها استفاده از آزمون دیکی فولر است. فرم کلی معادله خود رگرسیونی دیکی فولر تعمیم‌یافته به صورت زیر است:

$$\Delta Y_t = \beta_1 + \beta_2 t + \delta \sum_{i=0}^m \Delta Y_{t-i} + \varepsilon_t \quad (1)$$

¹ Mir khalili and et al

² Tashnizi and et al

t متغیر زمان و روند و ε_t اجزای اخلال تصادفی بوده است که فرض می‌شود که دارای توزیع نرمال با میانگین صفر و واریانس δ^2 می‌باشد. مقادیر متغیر وابسته در سمت راست معادله به منظور رفع خود همبستگی احتمالی بین جملات خطا است. در ادامه برای بررسی اثرات کوتاه‌مدت و بلندمدت از الگوی خود رگرسیون با وقفه‌های توزیعی غیرخطی NARDL استفاده شده است که یکی از روش‌های هم‌انباشتگی نامتقارن تلقی می‌شود. در سال‌های اخیر روش هم‌انباشتگی نامتقارن در مدل خود رگرسیونی با وقفه توزیعی به گونه‌ای گسترش یافته که در آن مجموع مؤلفه‌های مثبت و منفی متغیرها کمک می‌کند تا تاثیرات نامتقارن متغیرهای توزیعی در کوتاه‌مدت و بلندمدت شناسایی شوند و تاثیر شوک‌های مثبت و منفی متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته به تفکیک کوتاه‌مدت و بلندمدت قابل بررسی است. در واقع خصوصیات مدل ARDL غیرخطی تحلیل مشترکی از مسائل مربوط به مانایی و غیرخطی بودن در مدل تصحیح خطای نامقید را می‌دهد. با توجه به این که رهیافت NARDL توسعه یافته رهیافت ARDL است، به همین علت دارای مزیت‌های روش ARDL نیز می‌باشد. از جمله اینکه در این روش می‌توان بدون توجه به اینکه تمام متغیرها از درجه یک $I(1)$ یا ترکیبی از درجه یک و صفر $I(0)$ و $I(1)$ باشند، مدل را برآورد نمود. همچنین در روش ARDL علاوه بر اینکه امکان ورود وقفه‌های متغیر مستقل و وابسته در مدل وجود دارد این امکان وجود دارد که در نمونه‌های کوچک نیز قابل استفاده باشد. پیش از توسعه مدل NARDL با فرض متغیر وابسته y و مستقل x رابطه بلندمدت زیر تعریف می‌شود:

$$Y_t = \beta^+ X_t^+ + \beta^- X_t^- + U_t \quad (2)$$

که در آن Y_t نشان دهنده متغیر وابسته است. X_t و X_t^+ مجموعه‌ای از متغیرهای انباشته از مرتبه یک هستند. در این مدل اگر β معنادار شود دلالت بر اثر شاخص حکمرانی بر رویکرد اقتصادی است.

$$X_t = X_0 + X_t^+ + X_t^- \quad (3)$$

در رابطه بالا ارزش متغیر X_t است. همچنین X_t^+ و X_t^- نشان دهنده تغییرات مثبت و منفی جزئی در متغیر X_t می‌باشد که توسط اسچوردت^۱ توسعه یافته و به صورت روابط زیر در آمده است:

$$X_t^+ = \sum_{j=1}^t \Delta X_j^+ = \sum_{j=1}^t \max(\Delta x_j, 0) \quad (4)$$

$$X_t^- = \sum_{j=1}^t \Delta X_j^- = \sum_{j=1}^t \min(\Delta x_j, 0)$$

^۱Schorderet

گرنجر و یون^۱ (۲۰۰۲) مفهوم همبستگی پنهان را معرفی می‌کنند، که در آن روابط همزیستی بر اساس مؤلفه‌های مثبت و منفی متغیرها ساخته می‌شود و اسچوردت (۲۰۰۳) این مفهوم را اصلاح می‌کند. آن‌ها همچنین نشان دادند که هم‌انباشتگی خطی استاندارد (متقارن) حالت خاصی از هم‌انباشتگی پنهان است و هم‌انباشتگی مورد خاصیت از هم‌انباشتگی نامتقارن است. رابطه هم‌انباشتگی خطی مؤلفه‌های مجموع تجمعی مثبت و منفی به صورت زیر خواهد بود:

$$Z_t = \beta_0 + Y_t^+ + \beta_0^- Y_t^- + \beta_1^+ X_t^+ + \beta_1^- X_t^- \quad (5)$$

باتوجه به معادله ۵ استقرار Z_t وجود یک همبستگی نامتقارن بین Y_t و X_t را بیان می‌کند. به طوریکه اگر Z_t ایستا باشد در این صورت Y_t و X_t دارای همجمعی نامتقارن می‌باشد (قاسمی، ۱۳۹۸).

همانطور که قبلاً نیز خاطر نشان گردید شاخص حکمرانی خوب از شش شاخص حق اظهارنظر و پاسخگویی، شاخص ثبات سیاسی و نبود خشونت، شاخص حاکمیت قانون، شاخص کنترل فساد، شاخص کارایی و اثربخشی دولت و شاخص کیفیت قوانین و مقررات تشکیل شده است که جنبه‌های مختلف حکمرانی خوب را در نظر گرفته شده است. الگوی اسلامی ایرانی پس از مطرح شدن توسط رهبر انقلاب، نظر و توجه جوامع و محافل علمی را به سمت خود جلب کرد و ثابت شد که با توجه به معارف الهی و اسلامی می‌توان با در نظر گرفتن کلیات نظام جمهوری اسلامی و با رضایت به شرایط بومی، تاریخی، فرهنگی و اقتصادی به نیازهای جامعه ایرانی پاسخگو بود. یکی از عوامل مهم در پیشبرد اهداف حکومت‌ها توجه داشتن به شاخص‌های حکمرانی آن کشور است؛ به طوری که بعد از انقلاب نیز پیشرفت چشم‌گیری در اجرایی شدن و تحقق شاخص‌های شش‌گانه حکمرانی در ایران اسلامی صورت گرفته و به نظر می‌رسد که عملیاتی شدن این شاخص‌ها تاثیر مستقیم در بحث رویکرد اقتصادی ایران دارد. به طوری که طبق مطالعات اسنادی گذشته اثرگذاری الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت بر شاخص‌های اصلی رویکرد اقتصادی از جمله تورم به صورت کاملاً محسوس و قابل قبولی اثبات شده است. در پژوهش حاضر، تاثیر تورم بر شاخص‌های حکمرانی در ایران با بهره‌گیری از الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت (نویسنده) مورد مطالعه قرار گرفته است. در این پژوهش از نرم افزار EViews استفاده شده است. دوره مورد مطالعه در این تحقیق از سال ۱۳۷۵ تا ۱۴۰۰ به صورت فصلی در کشور ایران در نظر گرفته شده و اطلاعات آماری متغیرها از سایت بانک مرکزی و بانک جهانی استخراج شده است. مدل اقتصادی به کار برده شده مدل غیرخطی الگوی خود توضیح‌برداری با وقفه‌های گسترده (NARDL) بدون عرض از مبدا می‌باشد. از روش NARDL استفاده می‌شود به دلیل اینکه بسیاری از روابط اقتصادی واقعی نامتقارن هستند، یعنی اثرات افزایش و کاهش یک متغیر بر متغیر دیگر یکسان نیست. مدل NARDL به محققان این امکان را می‌دهد تا این عدم تقارن را در مدل‌های خود در نظر بگیرند و نتایج دقیق‌تری به دست آورند.

مدل مورد بررسی با الهام از مطالعه‌شاه‌آبادی و همکاران (۲۰۱۷) بصورت زیر بوده؛

$$IN = IN(-1) + GDP_POS + GDP_NEG + GDP_NEG(-1) + PRS_POS + PRS_NEG + XR_POS + XR_NEG$$

¹ Granger & Yoon(2002)

متغیرهای پژوهش عبارتند از:

IN: تورم، به لحاظ مفهومی، از نظر اقتصاد اشاره به افزایش سطح عمومی تولید پول، درآمدهای پولی و یا قیمت دارد. در این مطالعه از شاخص قیمت مصرف کننده برای محاسبه نرخ تورم استفاده شده است.

GDP: تولید ناخالص داخلی؛ محاسبه تولید ناخالص داخلی یک کشور شامل همه مصارف خصوصی و عمومی، مخارج دولتی، سرمایه‌گذاری‌ها، افزایش موجودی کالا، هزینه‌های ساخت و ساز و تراز تجاری می‌شود.

PRS: میانگین شش شاخص حکمرانی؛ شاخص حکمرانی از دید بانک جهانی، رابطه بین عملکرد حکومت و رضایت از زندگی را اندازه‌گیری می‌کند. این شاخص نشان می‌دهد چگونه نوع حکومت یک کشور، به طور مستقیم بر کیفیت زندگی شهروندانش تاثیر می‌گذارد.

XR: نرخ ارز، عبارت است از مقداری از واحد پولی ملی که برای بدست آوردن واحد پول کشور دیگر باید پرداخت شود. به پول‌های خارجی ارز گفته می‌شود، به گفته دیگر به واحدهای پولی که در کشورهای دیگر جز کشور اصلی داد و ستد شود به صورت کلی ارز گفته می‌شود.

۴-سوالات تحقیق

سوال اصلی:

تاثیر متغیر تورم بر شاخص‌های حکمرانی با بهره‌گیری از الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت چگونه است؟

سوالات فرعی:

۱) استفاده از الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت بر شاخص حکمرانی چگونه است؟

۲) استفاده از الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت بر تورم چگونه است؟

۳-۱-فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی:

متغیر تورم بر شاخص‌های حکمرانی با بهره‌گیری از الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت تاثیر دارد.

فرضیه‌های فرعی:

۲) استفاده از الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت بر شاخص حکمرانی تاثیر دارد.

۳) استفاده از الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت بر تورم تاثیر دارد.

۵- یافته‌های پژوهش

یک اصل مهم در برآورد مدل رگرسیونی بررسی مانایی متغیرهاست. با توجه به این که اکثر متغیرهای سری زمانی کلان اقتصادی نامانا هستند، بنابراین طبق نظریه هم‌جمعی در اقتصادسنجی لازم است برای بررسی رگرسیون کاذب، نسبت به مانایی متغیرها اطمینان حاصل کرد. در این مطالعه متغیرهای مورد بررسی با استفاده از آزمون ریشه واحد دیکی‌فولر تعمیم یافته (ADF) مورد آزمون قرار گرفته است. جدول ۱ نتایج آزمون ریشه واحد را نشان می‌دهد:

جدول ۱- بررسی مانایی متغیرها با استفاده از آزمون دیکی فولر

متغیر	p-value	آماره آزمون	نتیجه
IN	۰/۰۰	-۳/۴۹	مانا
GDP	۰/۰۱	-۳/۴۹	مانا
PRS	۰/۰۰۱	-۳/۵۰	مانا
XR	۰/۰۰۱	-۳/۵۰	مانا

مأخذ: یافته‌های پژوهشگر بر اساس خروجی نرم‌افزار ایویوز

نتایج نشان می‌دهد متغیرهای تحقیق مانا بوده است زیرا قدرمطلق آماره محاسبه شده ADF از مقادیر بحرانی بیشتر است. در ادامه جدول ۲ نتایج رابطه بلندمدت و کوتاه مدت حاصل از تخمین مدل را نشان می‌دهد:

جدول ۲- نتایج آزمون F (باند) غیرخطی برای وجود رابطه بلندمدت و کوتاه‌مدت

آزمون‌ها		بلندمدت		کوتاه‌مدت	
متغیر	ضریب	آماره t	ضریب	آماره t	
شوک مثبت GDP	-۰/۲۵	-۲/۴۶	-۱/۴۲	-۲/۹۱	
شوک منفی GDP	-۰/۱۸	-۱/۸۵	-۱/۰۳	-۲/۰۴	
شوک مثبت XR	۱/۹۶	۱/۹۰	۰/۰۰۰	۲/۰۱	
شوک منفی XR	۰/۰۰۲	۰/۴۳	۰/۰۱	۰/۴۳	
شوک مثبت PRS	۱/۷۱	۱/۲۹	۹/۶۳	۱/۲۵	
شوک منفی PRS	-۰/۸۱	-۰/۲۰	-۱/۹۷	-۰/۲۰	

مأخذ: یافته‌های پژوهشگر بر اساس خروجی نرم‌افزار ایویوز

شوک‌های مثبت و منفی تولید ناخالص داخلی در کوتاه‌مدت و بلندمدت تاثیر منفی و معنادار بر تورم دارد، یعنی اگر شوک مثبت یا منفی به تولید ناخالص داخلی وارد شود، باعث کاهش تورم می‌شود. یعنی اگر ۱ درصد تولید ناخالص داخلی افزایش یابد تورم ددر بلندمدت به میزان ۰/۲۵ و ۰/۱۸ و در کوتاه مدت به میزان ۱/۴۲ و ۱/۰۳ کاهش می‌یابد. مدل NARDL یک مدل اقتصادسنجی است که برای بررسی اثرات نامتقارن بین متغیرها استفاده می‌شود. در این روش، متغیر مستقل به دو جزء مثبت و منفی تفکیک می‌شود. جزء مثبت نشان‌دهنده افزایش متغیر مستقل (شوک مثبت) و جزء منفی نشان‌دهنده کاهش متغیر مستقل (شوک منفی) است. به عنوان مثال، در بررسی رابطه بین تورم و مصرف، ممکن است یک شوک مثبت تورمی (افزایش تورم) اثر متفاوتی بر مصرف نسبت به یک شوک منفی تورمی (کاهش تورم) داشته باشد. شوک‌های مثبت و منفی نرخ ارز در کوتاه‌مدت و بلندمدت تاثیر مثبت و معنادار بر تورم دارد؛ این نتیجه به این معنی است که با افزایش ۱ درصد نرخ ارز تورم نیز در بلندمدت و کوتاه مدت به ترتیب به میزان ۱/۹۶ و ۰/۰۰۲ و ۰/۰۰ و ۰/۰۱ افزایش می‌یابد و برعکس. شوک مثبت شاخص حکمرانی و شوک منفی شاخص حکمرانی به ترتیب تاثیر مثبت و منفی معنادار بر تورم دارند؛ به این ترتیب که افزایش ۱ درصد متغیرهای حق اظهارنظر و پاسخ‌گویی، حاکمیت

قانون، کارایی و اثربخشی تورم در بلند مدت و کوتاه مدت به ترتیب به میزان $1/71$ و $9/63$ کاهش می‌یابد و افزایش 1 درصد متغیرهای بارمالی مقررات، کنترل فساد و ثبات سیاسی و عدم خشونت باعث افزایش تورم در بلندمدت و کوتاه مدت به ترتیب به میزان $0/81$ و $1/97$ می‌شود. این موضوع نشان می‌دهد که در مورد متغیرهای حق اظهارنظر و پاسخ‌گویی، حاکمیت قانون، کارایی و اثربخشی شوک‌های مثبت و در متغیرهای بارمالی مقررات، کنترل فساد و ثبات سیاسی و عدم خشونت شوک منفی به تورم وارد می‌کنند.

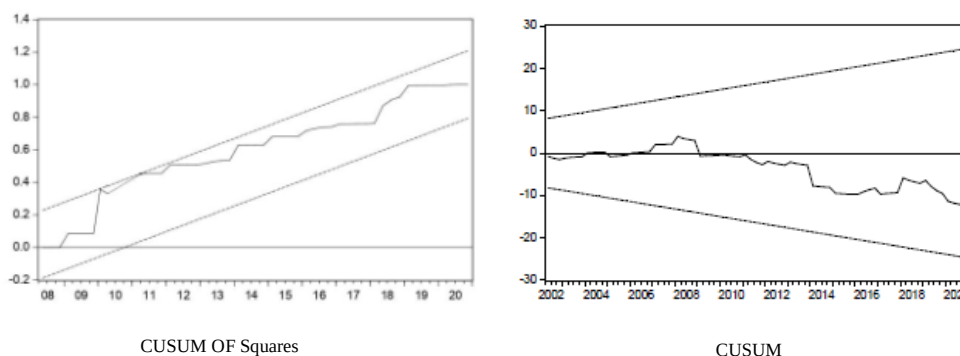
از آنجایی آماره F از باند پایینی و از باند بالایی کم‌تر است ($2,21 < 3,24$ و $2,21 > 2,04$) در نتیجه رابطه بلندمدت بین متغیرها برقرار است. پس از اطمینان از وجود رابطه بلندمدت بین متغیرهای ذکر شده، می‌توان از الگوهای تصحیح خطا (ECM) استفاده نمود. این الگوها بین نوسانات کوتاه مدت متغیرها و مقادیر تعادلی بلندمدت آن‌ها ارتباط برقرار می‌کنند. با استفاده از این الگوها نیروهای موثر در کوتاه‌مدت و سرعت نزدیک شدن به بلندمدت اندازه‌گیری می‌شود. ضریب جمله ECM نشان می‌دهد که در هر دوره، چند درصد از عدم تعادل کوتاه‌مدت، برای رسیدن به تعادل بلندمدت تعدیل می‌شود؛ به عبارت دیگر این ضریب نشان می‌دهد که چند دوره طول می‌کشد تا تورم به روند بلندمدت خویش برگردد. جدول ۳ نتایج حاصل از تخمین مدل تصحیح خطا را نشان می‌دهد:

جدول ۳- نتایج معادله تصحیح خطا

آماره t	ضریب	متغیر
-۲/۵۱	-۰/۳۲	D(GDP POS)
-۲/۸۹	-۰/۹۸	D(GDP POS(-1))
۲/۶۶	۰/۷۲	D(GDP NEG)
۲/۷۹	۳/۹۲	D(XR POS)
-۰/۰۹	-۰/۰۰	D(XR NEG)
۱/۷۹	۲/۶۶	D(PRS POS)
۰/۹۱	۲/۱۲	D(PRS NEG)
-۴/۰۶	-۰/۱۷	CointEq(-1)

مأخذ: یافته‌های پژوهشگر بر اساس خروجی نرم‌افزار ایویوز

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد اگر شوکی وارد شود، حدود ۱۰ دوره طول می‌کشد که تا به روند بلندمدت خود برگردد. آزمون ثبات برای مشخص کردن ثبات مدل و تعیین وجود یا عدم وجود شکست ساختاری مورد استفاده قرار می‌گیرند. برای تشخیص این امر، از آزمون‌های مجذور تجمعی و مجموع مجذور تجمعی باقیمانده ها (CUSUM و CUSUM Q) استفاده می‌شود. نتایج آزمون حاکی از پایداری ضرایب برآوردی است. نتایج آزمون در ادامه ارائه شده است:

نمودار ۱- پایداری ضرایب (یافته های پژوهشگر)

حال برای ارزیابی مدل برآورده شده به انجام آزمون‌های عدم وجود همبستگی سریالی میان جملات خطا، آزمون عدم وجود ناهمسانی واریانس، آزمون نرمالیت پرداخته شده است. جهت اطمینان از صحت وجود یا عدم وجود خودهمبستگی از آزمون گادفری استفاده شده است. فرضیه صفر این آزمون مبنی بر عدم خودهمبستگی می‌باشد و فرضیه مقابل نیز وجود خودهمبستگی را بیان می‌کند. لذا در مدل مشکل خودهمبستگی وجود ندارد. جهت بررسی وجود یا عدم وجود ناهمسانی واریانس از آزمون وایت استفاده شده است. فرضیه صفر این آزمون مبنی بر نبود ناهمسانی واریانس و فرضیه مقابل نیز مبنی بر وجود ناهمسانی واریانس است. با توجه به نتایج جدول ۴، مشکل ناهمسانی واریانس در مدل وجود ندارد. جهت نرمال بودن پسماندهای مدل از آزمون جاگ برا استفاده شده است. در این آزمون، فرضیه صفر مبنی بر نرمال بودن باقیمانده‌ها است و فرضیه مقابل نیز مبنی بر عدم نرمال بودن پسماندهاست، که با توجه به نتایج جدول زیر، نشان دهنده نرمال بودن پسماندهاست.

جدول ۴ - نتایج آزمون خودهمبستگی، واریانس ناهمسانی، نرمالیتی

آماره	احتمال	نوع آزمون
۰/۹۶	۰/۰۳	آزمون خودهمبستگی
۱/۹۷	۰/۰۵	آزمون واریانس ناهمسانی
۲۴۸/۹۷	۰/۰۰۰۰	آزمون نرمالیتی پسماندها

مأخذ: یافته‌های پژوهشگر بر اساس خروجی نرم‌افزار ایویوز

۶- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

کشور ایران سال‌هاست به معضل تورم دچار شده است بنابراین ایجاد سیاست‌های اقتصادی و برنامه‌ریزی مناسب که سازگار با یکدیگر عمل کنند بسیار ضروری و الزامی می‌باشد. برنامه‌ریزی بلندمدت که سبب بهبود اوضاع اقتصادی کشور شود بسیار سخت و دشوار است و نیاز به مطالعه و دقت فراوان دارد. یکی از این برنامه‌ریزی‌ها استفاده از الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت است که با استفاده از متغیرهای کلان اقتصادی و شاخص‌های حکمرانی موجب بهبود تورم در کشور می‌شود. هدف از این مطالعه بررسی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ناظر بر تورم با لحاظ شاخص‌های حکمرانی در ایران می‌باشد که در این پژوهش از الگوی خودرگرسیون با وقفه‌های توزیعی غیرخطی NARDL در بازه زمانی ۱۴۰۰-۱۳۷۵ استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان داد که شوک‌های مثبت و منفی تولید ناخالص داخلی در کوتاه‌مدت و بلندمدت تاثیر منفی و معنادار بر تورم دارد، یعنی اگر تولید اقتصادی در حال کاهش باشد یا صرفاً ثابت بماند، اکثر بنگاه‌ها نمی‌توانند سود خود را افزایش دهند؛ بنابراین این امر باعث افزایش تورم می‌شود. شوک‌های مثبت و منفی نرخ ارز در کوتاه‌مدت و بلندمدت تاثیر مثبت و معنادار بر تورم دارد؛ این نتیجه همبستگی نرخ ارز با تورم را نشان می‌دهد که در یک جامعه هم‌سو باهم حرکت می‌کنند. شوک مثبت شاخص حکمرانی و شوک منفی شاخص حکمرانی به ترتیب تاثیر مثبت و منفی معنادار بر تورم دارند؛ از ویژگی‌های شاخص حکمرانی داشتن اهداف روشن و باثبات اقتصادی است و دولتی همراه با اتخاذ برنامه‌های اقتصادی با مشکلاتی نظیر تضعیف عملکرد دولت در افت شاخص حکمرانی مواجه نمی‌شود بنابراین مشکلات ریشه‌ای در اقتصاد نظیر تورم دائمی و مخرب به وجود نمی‌آید. این پژوهش همچنین با مطالعات تجربی تحقیق نظیر مطالعات تشنیزی و همکاران (۲۰۲۲) و شاه آبادی و همکاران (۲۰۱۷) و یزدان‌بخش و همکاران (۱۳۹۸) و شادمهری و همکاران (۱۳۹۷) و مرشدی-زاده (۱۳۹۶) همسو می‌باشد. بر این اساس، لزوم توجه دولت‌مردان به الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و سیاست‌های اقتصادی درست در جهت رشد جامعه امری ضروری می‌باشد. بنابراین هر چه قدر ثبات سیاسی، حاکمیت قانون، کنترل فساد، حق اظهار نظر و پاسخ‌گویی و اثربخشی دولت در جامعه تقویت شود تورم در جامعه با بهره‌گیری از الگوی اسلامی کاهش خواهد یافت. الگوی اسلامی

ایرانی پیشرفت سبب می‌شود دولت و سیاستمداران اقتصادی از کانال تدوین قوانین و مقررات اثربخش، پایبندی به قوانین و ایجاد سیستم قضایی مستقل، حمایت از حقوق مالکیت و ممانعت از تضعیف حق و حقوق افراد جامعه، امنیت اقتصادی را گسترش دهند. همچنین با تصویب قوانین کارا و بهینه با بهره‌گیری از الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت زیربنایی اصولی و پایدار جهت تداوم فعالیت‌های اقتصادی بوجود می‌آورند. لذا در صورت بهبود شرایط اقتصادی جامعه از بروز نوسانات تورم در امان می‌ماند.

۷-منابع

- ۱) اجاقی، صبا، آقایی فیروزآبادی، سید محمود. (۱۳۹۹). "طرح مدل مفهومی اجرای الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با تاکید بر بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی (مدظله العالی)"، فصلنامه راهبرد، سال ۲۹، شماره ۹۴، ص ۹۶-۶۷.
- ۲) احمدی شادمهری، محمدطاهر، ابراهیمی، مرتضی. (۱۳۹۷). "بررسی نقش حکمرانی بر رکود تورمی در اقتصاد ایران"، کنفرانس بین‌المللی تحقیقات نوین در اقتصاد، مدیریت و توسعه.
- ۳) اسمعیلی گیوی، حمیدرضا، موسوی خطیر، سیدجلال، منصوری، علی‌نظر، فضائی، احمد. (۱۳۹۷). "شناسایی راهبرد های ارتقای الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت"، فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت اسلامی، سال ۲۶، شماره ۵۱-۷۸.
- ۴) ایزدخواستی، حجت، نگین تاجی، زریر، نجفی، محمدمهدی. (۱۴۰۱). "بررسی عوامل تاثیرگذار بر تورم با تاکید بر اقتصاد دانش بنیان در کشورهای صادرکننده نفت"، انجمن علمی رفاه اجتماعی ایران، اقتصاد باثبات، دوره ۳، شماره ۳.
- ۵) بانک اطلاعاتی سری‌های زمانی بانک مرکزی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، (سال‌های مختلف)، <https://www.cbi.ir/page/4275.aspx>.
- ۶) بیانات رهبر انقلاب (۱۳۸۶). «بیانات مقام معظم رهبری در دیدار دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد»، اردیبهشت، مندرج در: Khamenei.ir
- ۷) پورعزت، علی اصغر، ۱۴۰۰. "حکمرانی و توسعه، حکمرانی و توسعه (۱)، تمیمی آمدی، عبدالواحد بن محمد (۱۴۱۰ق). تصنیف غررالحکم و دررالکلم (محقق: سیدمهدی رجایی). قم: دار الکتب الاسلامی.
- ۸) جعفری صمیمی، احمد. (۱۳۸۴). "تحلیلی بر برنامه‌های تثبیت اقتصادی در کشورهای در حال توسعه"، مجله برنامه و توسعه، شماره ۱۰.
- ۹) شاه‌آبادی، ابوالفضل، امیری، بهزاد، گنجی، مهسا. (۱۳۹۶). "تاثیر شاخص حکمرانی بر تورم در کشورهای منتخب G77، فصلنامه اقتصاد مقداری (بررسی‌های اقتصادی سابق)"، دوره ۱۴، شماره ۳، ص ۱۸۵-۱۶۱.
- ۱۰) طغیانی، مهدی، زاهدی وفا، محمدهادی. (۱۳۹۱). "امکان بهره‌گیری از تمدن اسلامی در طراحی و تدوین الگوی اسلامی-ایرانی فرهنگ اقتصادی"، معرفت اقتصاد اسلامی، سال ۳، شماره ۲، ص ۷۶-۵۵.

۱۱) غفاری، علی پاشا، حسینی، سیدرضا. (۱۴۰۰). "ظرفیت های الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت در مقابله با همه گیری کرونا"، سیاست کاربردی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، دو فصلنامه علمی، سال ۳، شماره ۱، ص ۱۵۹-۱۴۳.

۱۲) فدایی، مهدی، قلی پور نقد، فرید، غفاری، سعید. (۱۳۹۶). "بررسی شاخص های حکمرانی خوب و اندازه دولت بر شاخص فساد در کشورهای گروه بریکس و ایران"، چشم انداز مدیریت دولتی، شماره ۳۲، ص ۸۸-۶۵.

۱۳) قاسمی، نجمه (۱۳۹۸). "بررسی رابطه ساختار مالی بر رشد اقتصادی برای کشورهای منتخب با استفاده از الگوی NARDL"، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته اقتصاد گرایش توسعه اقتصادی و برنامه ریزی، دانشگاه سیستان و بلوچستان.

۱۴) قجری، علی، نوربخش، یونس. (۱۴۰۰). "مطالعه نسبت مدل حکمرانی جمهوری اسلامی ایران با مدل حکمرانی خوب"، فصلنامه علمی مطالعات الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی، سال نهم، شماره ۱، ص ۳۹-۶۷.

۱۵) قربی، سیدمحمدجواد. (۱۳۹۲). "بایسته های فرهنگی پیشرفت؛ بررسی الزامات فرهنگی در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت"، مجموعه مقالات دومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت: مفاهیم، مبانی و ارکان پیشرفت، ج ۲، تهران: مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.

۱۶) محمودی کیا، محمد. ۱۴۰۱. "نظریه ای برای فهم چیستی و چگونگی تحقق الگوی اسلامی ایرانی از حکمرانی خوب"، فصلنامه علمی مطالعات الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی، سال دهم، شماره دو (پیاپی ۲۲).

۱۷) مرشدی زاد، علی. (۱۳۹۶). "حکمرانی خوب و حکمرانی مطلوب در تمدن نوین اسلامی"، دو فصلنامه آینده پژوهشی ایران، سال ۲، شماره ۳، ص ۱۴۱-۱۲۵.

۱۸) مسعودی پور، سعید. ۱۴۰۴. "درآمدی بر حکمرانی مدیریت آسیب اجتماعی تکدی گری بر اساس آموزه های دینی"، دو فصلنامه علمی-تخصصی مطالعات حکمرانی اسلامی، سال ۱، شماره پیاپی ۱.

۱۹) منتظری، محمد، بهمنی، اکبر، فتحی زاده، علیرضا. (۱۳۹۷). "الگوی حکمرانی خوب از دیدگاه نهج البلاغه: گامی در جهت تبیین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت"، دو فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت. سال ۶، شماره ۱۱، ص ۱۵۲-۱۳۴.

۲۰) وقفی، محمدرضا. (۱۳۹۹). "بررسی روند شاخص های عملکرد اقتصادی و نهادی در ایران"، معاونت امور اقتصادی و برنامه ریزی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، شماره ۹. <https://dolat.ir>

۲۱) یزدان بخش، بنت الهدی، محمدی، جمال. (۱۳۹۸). "شاخص های اقتصادی پیشرفت و تعالی شهری با تاکید بر الگوی اسلامی ایرانی"، فصلنامه علمی اقتصاد اسلامی، مقاله علمی پژوهشی، سال ۱۹، شماره ۷۶، ص ۱۸۰-۱۵۱.

22) Karami, S. and Enayati, T. (2021). "Presenting a Model of the Role of the Education System in Sustainable Development with the Approach of the Iranian Islamic Model of Progress: Quarterly Journal of Environmental Education and Sustainable Development". Vol. 10, No. 3.

23)Khani Hoolari, S. M., A.A. Abounoori & T. Mohammadi. (2014). "The effect of governance and political instability determinants on inflation in Iran, MPRA", Working Paper No. 55827.

24)Mir khalili, H. Abolfazli, H. and Salehi farsani, A. (2020)." Explaining the model of political development in Iran by emphasizing the indicators of the Islamic model Iranian progress: Pazuheshname-ye Enghelabe Eslami". A Quarterly Scientific Journal on Islamic Revolution. Vol 10, No 36.

25)Romer, D. (2012). "Advanced Macroeconomics. New York: McGraw Hill Education".

26)SadeghiT A.R., and Tayebi, S. K. (2019). "The effect of international sanctions and other factors affecting inflation in Iran (1360-1393)", Iran Economic Research Quarterly, 23(74), 22-57. (In Persian)

27)Sakri, R., Rasouli Bairami, Z., Salehi Kemerodi, M., and Pakrouh, P. (2019). "The effect of expectations. Liquidity surplus and demand side on the dynamics of inflation in Iran: the Philips curve hybrid neo Keynesian approach". Scientific Quarterly Journal of Islamic Economics and Banking, 147-171. (In Persian)

28)Mirzaei Tashnizi, Hojjatollah, Zahedi, Mehdi. (2022). "Investigating the impact of good governance indicators on inflation rate (cross-country study)". 17th International Conference on Management, Economics and Development.

29) Shahabadi, Abolfazl, Amiri, Behzad, Ganji, Mahsa. (2017). "The Impact of Governance Index on Inflation in Selected G77 Countries, Quarterly Journal of Quantitative Economics (Former Economic Surveys)", Volume 14, Issue 3, pp. 185-161.

The impact of inflation on governance indicators in Iran using the Iranian Islamic model of progress (NARDL approach)

MojganKarimzadeh¹, MonirehDizaji², MohammdrezaNahidi³

7-Abstract

Inflation, as one of the macroeconomic variables, is always given special attention in economic planning. The Islamic Revolution, which led to the establishment of an Islamic government in Iran, brought about a radical transformation in foreign arenas as well as in other arenas. The Iranian Islamic model of progress is a comprehensive map for moving on the path of excellence, and therefore the model of progress must be completely consistent with the future environment in order to overcome future irregularities and be effective. One of the factors that can specifically control and reduce inflation is the variable of the institutional index of governance, which reduces inflation through ways such as creating stability in the implementation of laws, creating confidence among economic actors, and reducing corruption. Therefore, using the Iranian Islamic model of progress with regard to governance indicators is essential for establishing an Islamic society. In this study, in order to test and investigate the effect of inflation on governance indicators in Iran, using the Iranian Islamic model of progress (nardl approach) in the period 1375-1400, the NARDL autoregressive model with nonlinear distribution lags has been used seasonally. The results show that positive and negative exchange rate shocks have a positive effect on inflation, positive and negative GDP shocks have a negative effect on inflation, and a positive shock to the governance index has a negative effect, and a negative shock has a positive effect on inflation.

Keywords: Inflation, Governance index, NARDL Approach, Iranian Islamic model, Progress

JEL classification: A13, C29, E31, I25, O39

1. PhD student in Economics, Faculty of Management, Economics and Accounting, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz, Iran, mojgan.karimzadeh@iau.ir و Mojgankarimadeh1@gmail.com
2. Responsible author, Associate Professor, Department of Economics, Faculty of Management, Economics and Accounting, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz. dizaji@iau.ac.ir, dr.dizaji@gmail.com
3. Assistant Professor, Department of Economics, Faculty of Management, Economics and Accounting, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz, Iran. nahidi@iaut.ac.ir

یادداشت ها

- 1)Voice and accountability
- 2)Political stability and absence of violence
- 3)Government Effectiveness
- 4)Regulatory quality
- 5)Rule of law
- 6)Control of corruption
- 7) Tashnizi and et al
- 8)Schorderet
- 9)Granger & Yoon(2002)

.